

BAKALÁŘSKÉ STUDIUM

Studijní program	Učitelství pro mateřské školy
Forma studia	prezenční a kombinovaná
Rok	2022/2023

Tematické okruhy a doporučená literatura ke státním závěrečným zkouškám:

1. Edukace v mateřské škole
2. Vývojová psychologie
3. Didaktika mateřské školy spojená s obhajobou portfolia praxí

Každý student u SZZ předloží výzkumný materiál k bakalářské práci (dotazníky, záznamy rozhovorů apod. – podle typu výzkumu) a portfolio ze souvislé praxe.

OKRUHY KE SZZ Z EDUKACE V MATEŘSKÉ ŠKOLE

1. Pedagogika jako systém věd. Teoretická analýza.
2. Teoretická analýza pojmu edukace.
3. Dětství jako sociální a kulturní fenomén.
4. Volný čas a mimoškolní výchova – analýza pojmů.
5. Historické mezníky předškolní výchovy.
6. Počátky a vývoj předškolních institucí u nás i v Evropě.
7. Reformní a alternativní pedagogické směry v předškolní výchově.
8. Vzdělávání dětí od 5 -ti let v současných podmínkách v ČR.
9. Komplementarity a polarity funkcí mateřské školy a základní školy.
10. Učitel mateřské školy. Požadavky na učitele. Profesní kompetence učitele mateřské školy.
11. Školský systém ČR (legislativa, pedagogické dokumenty, kurikulární dokumenty).
12. Mateřská škola, školní výchovně-vzdělávací zařízení v školském systému ČR.
13. Aktuální proměny zákonů, které se týkají předškolního vzdělávání.
14. Kurikulum mateřské školy. Teoretická analýza v současnosti.
15. Rodina dítěte jako primární činitel socializace.
16. Funkce rodiny. Vztah mezi rodinou a školou.
17. Úlohy a funkce mateřské školy, analýza.
18. Hra a pojetí hry.
19. Analýza uplatňovaných modelů, principů v edukaci dětí od 2 do 3 let.
20. Analýza obsahů vzdělávání v mateřské škole.
21. Organizování procesu edukace v mateřské škole.
22. Analýza obsahů edukace v zájmových organizacích pro děti předškolního věku. Specifika organizace edukace.
23. Diagnostikování v mateřské škole. Funkce hodnocení.
24. Strategie, techniky a nástroje diagnostikování.
25. Klima v mateřské škole. Tvorba klimatu a úloha učitele při tvorbě klimatu.
26. Odklady povinné školní docházky – analýza situace.
27. Evaluace a autoevaluace v mateřské škole.
28. Oblasti, cíle, metody, techniky, systém evaluace školy, evaluace vzdělávacích výsledků dětí.
29. Problémové dítě. Výchovné problémy u dětí předškolního věku.
30. Dětské skupiny a jejich místo v předškolním vzdělávání.

Doporučená literatura:

Bečvářová, Z. (2010). *Kvalita, strategie a efektivita v řízení mateřské školy*. Praha: Portál.

- Hašková, H., Saxonberg, S., & Mudrák, J. (2012). *Péče o nejmenší. Boření mýtů*. Praha: Slon.
- Majerčíková, J., & Rebendová, A. (2016). *Mateřská škola ve světě univerzity*. Ve Zlíně: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta humanitních studií.
- Majerčíková, J. (2017). Postponement of the commencement of compulsory school attendance from the nursery school teachers' perspective. *Orbis Scholae*, 11(1), 9–30.
- Majerčíková, J. (2017). Odklady povinné školní docházky v perspektivě učitelek mateřských škol. *Orbis Scholae*, 11(1), 9-30.
- Průcha, J. et al. (2016). *Předškolní dítě a svět vzdělávání. Přehled teorie, praxe a výzkumných poznatků*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- Syslová, Z., Borkovcová, I., & Průcha, J. (2014). *Péče a vzdělávání dětí v raném věku: komparace české a zahraniční situace*. Praha: Wolters Kluwer ČR.
- Vašíková, J., & Žáková, I. (2017). *Význam primární logopedické prevence v rozvoji řečových a jazykových schopností dětí předškolního věku*. Zlín: UTB.
- Wiegerová, A., & Gavora, P. (2014). Proč se chci stát učitelkou v mateřské škole? Pohled kvalitativního výzkumu. *Pedagogická orientace*, 24 (4), 510–534.
- Wiegerová, A. et al. (2015). *Profesionalizace učitele mateřské školy z pohledu proměn kurikula*. Zlín: FHS UTB, 2015.
- Wiegerová, A., & Gavora, P. (2018). Preschool attendance of very young children: Parents' choice and outcome satisfaction. *Journal of language and cultural education*, 6(2), 36–47.

OKRUHY KE SZZ Z VÝVOJOVÉ PSYCHOLOGIE

1. Vývojová psychologie. Zaměření oboru. Vztah vývojové psychologie s edukací dítěte předškolního věku.
2. Osobnost v pojetí současné psychologie.
3. Temperament a charakter. Používání těchto pojmů v psychologii. Klasifikace temperamentu.
4. Vývoj charakteru. Charakterové vlastnosti. Vůle a rozhodování. Kultivace temperamentu, charakteru a vůle.
5. Poznávací (kognitivní) procesy. Čítí, vnímání, představivost, fantazie.
6. Řeč a její vývoj v předškolním věku.
7. Kategorie asociace. Asociační zákony. Kognitivní styl. Pozornost a vědomí.
8. Paměť a její vývoj v předškolním věku.
9. Rozvoj myšlení dítěte předškolního věku.
10. Schopnosti. Klasifikace schopností. Vlohy a schopnosti.
11. Nadání, talent. Inteligence a řešení problémů. Emoční inteligence. Problematika nadaných dětí.
12. Motivace a potřeby. Význam motivace a možnosti jejího rozvíjení v rámci výchovně-vzdělávacím procesu v prostředí mateřské školy.
13. Aktivační faktory osobnosti - zájmy, potřeby, hodnoty, ideály. Aspirace. Zájmy a potřeby dítěte předškolního věku.
14. Konflikt. Konfliktní situace. Frustrace, deprivace, stres.
15. Frustrace jako sociální situace, frustrace jako stav (prožitek). Typické reakce dětí na frustraci. Frustrační tolerance. Sociální faktory utváření odolnosti vůči stresu a frustraci.
16. Obecné znaky a zákonitosti psychického vývoje a jejich vztah k vývojovým teoriím (S. Freud, E. H. Erikson, J. Piaget a L. Kohlberg).
17. Prenatální vývoj, porod a rizika s nimi spojená. Obecná charakteristika se zaměřením na podstatné aspekty.
18. Zdravý novorozenec a specifika dětí výrazně nedonošených nebo jinak vývojově ohrožených.
19. Kojenecký věk se zaměřením na podstatné momenty kognitivního, percepčního a emočního vývoje, vývoje řeči, motorického vývoje, hry a sociálního chování.
20. Charakteristika batolecího období, typické znaky uvažování a některé další aspekty kognitivního vývoje. Rozvoj verbálních schopností, emočního vývoje, sebepojetí a socializace dítěte.
21. Proměny předškolního období. Rozvoj verbálních schopností, emočního vývoje, sebepojetí a socializace dítěte. Školní zralost.
22. Dětská hra a kresba.
23. Školní věk - obecná charakteristika a periodizace tohoto věku.
24. Vývojová specifika u dětí se zrakovým, sluchovým nebo tělesným postižením.
25. Děti s podezřením na některou z poruch autistického spektra. Mentální retardace.

26. Neurotické poruchy u dětí. Symptomatologie, příčiny, možnosti psychologického a pedagogického korektivního ovlivnění.
27. Poruchy nálad a afektivní poruchy v předškolním věku.
28. Jedinec v sociální skupině. Vliv sociální skupiny na vývoj jedince.
29. Psychologie rodiny. Vývojový cyklus rodiny. Vztahy a procesy v rodině. Sociální dovednosti a možnosti jejich rozvíjení v prostředí rodiny.
30. Rizikové faktory rodinného prostředí a jejich vliv na vývoj a rozvoj osobnosti dítěte. Diagnostika rodiny.

Doporučená literatura

- Bednářová, J., & Šmardová, V. (2007). *Diagnostika dítěte předškolního věku: Co by dítě mělo umět ve věku od 3 do 6 let*. Brno: Computer Press a.s.
- Čáp, J., & Mareš, J. (2007). *Psychologie pro učitele*. Praha: Portál, 2007.
- Dittrichová, J. et al. (2004). *Chování dítěte a raného věku a rodičovská péče*. Praha: Grada.
- Fichnová, K., & Szobiová, E. (2007). *Rozvoj tvořivosti a klíčových kompetencí dětí*. Praha: Portál.
- Fontana, D. (2003). *Psychologie ve školní praxi*. Praha: Portál.
- Gilberg, CH., & Peeters T. (2008). *Autismus – zdravotní a výchovné aspekty*. Praha: Portál.
- Helus, Z. (2004). *Dítě v osobnostním pojetí*. Praha: Portál.
- Hoskovcová, S. (2006). *Psychická odolnost předškolního dítěte*. Praha: Grada.
- Klenková, J., & Kolbáková, H. (2003). *Diagnostika předškoláka*. Brno: MC nakladatelství.
- Konečný, J., & Urbanovská, E. (2002). *Psychologie pro učitele*. Olomouc: Univerzita Palackého.
- Langmeier, J., & Krejčířová, D. (2006). *Vývojová psychologie*. Praha: Grada.
- Langová, M. (2005). *Psychologické aspekty školního poradenství*. Ústí nad Labem: Univerzita J. E. Purkyně.
- Lazarová, B. (2005). *Netradiční role učitele: o situacích pomoci, krize a poradenství ve školní praxi*. Brno: Paido.
- Mertin, V., & Gillernová, I. (2003). *Psychologie pro učitelky mateřské školy*. Praha: Portál.
- Opatřilová, D. (2006). *Pedagogicko-psychologické poradenství a intervence v raném a předškolním věku u dětí se speciálními vzdělávacími potřebami*. Brno: MU.

OTÁZKY K SZZ Z DIDAKTIKY MATEŘSKÉ ŠKOLY SPOJENÉ S OBHAJBOU PORTFOLIA PRAXÍ

1. Současné pedagogicko-didaktické koncepce uplatňované v mateřských školách.
2. Teorie Piageta a její odkaz pro didaktiku předškolního věku.
3. Teorie Vygotského a její odkaz pro didaktiku předškolního věku.
4. Cíle a kompetence – analýza pojmů.
5. Analýza pojmů pedagogická strategie, organizační forma, vyučovací metoda, vyučovací prostředek, pomůcka.
6. Netradiční organizační formy v mateřských školách a jejich aplikace.
7. Moderní přístupy k aplikaci inovativních metod v předškolním vzdělávání.
8. Pojetí, cíle, vzdělávací obsah, vzdělávací oblasti.
9. Podmínky předškolního vzdělávání. Základní terminologie.
10. Plánování činností v mateřské škole.
11. Rozvoj počáteční jazykové a literární gramotnosti v MŠ.
12. Logické myšlení a matematika v MŠ – cíle, úkoly v MŠ.
13. Procesy rozvoje matematických představ. Geometrická a prostorová představivost.
14. Rozvíjení přírodovědného poznání u dětí předškolního věku.
15. Multikulturní výchova, globální výchova.
16. Environmentální výchova v školních vzdělávacích programech mateřských škol.
17. Výchova ke zdraví v školních vzdělávacích programech mateřských škol.
18. Dramatická výchova – metody a techniky využívané v MŠ.
19. Hudební výchova - metody a techniky využívané v MŠ.
20. Výtvarná výchova - metody a techniky využívané v MŠ.
21. Tělesná výchova - metody a techniky využívané v MŠ.
22. Klíčové kompetence a jejich teoretický rozbor.
23. Analýza rámcového vzdělávacího programu.
24. Tvorba školního vzdělávacího programu.
25. Badatelsky orientované strategie vzdělávání v kurikulu mateřské školy.

Doporučená literatura:

- Havlíková, M. a kol. (2006). *Kurikulum podpory zdraví v mateřské škole*. Praha: Portál.
- Doušková, A., & Porubský, Š. (2009). *Didaktický model materskej školy*. Banská Bystrica: UMB.
- Hejný, M. Kuřina, K. (2001) *Dítě, škola a matematika. Konstruktivistické přístupy k vzdělávání*. Praha: Portál.
- Koutníková, M., & Wiegerová, A. (2017). *Využití komiksů v podmínkách mateřských škol*. Zlín: Nakladatelství UTB.

- Majerčíková, J., Wiegerová, A., Gavora, P., & Navrátilová, H. (2020). *Vzdělávání založené na bádání dětí v podmínkách mateřských škol*. Zlín: Nakladatelství UTB.
- Navrátilová, H., & Petrů Puhrová, B. (2018). *Máme hračku, tak co s ní?* Zlín: Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně.
- Nováková, E., & Novák, B. (2019). *Matematická pregramotnost a učitelé mateřských škol*. Brno: Muni Press
- Petrová, Z. (2008). *Vygotského škola v pedagogike*. Trnava: TU.
- Slavík, J., Chrz, V., & Štech, S. a kol. (2013). *Tvorba jako způsob poznávání*. Praha: Karolinum.
- Syslová, Z. et al. (2019). *Didaktika mateřské školy*. Wolters Kluwer.
- Szimethová, M., Wiegerová, A., Horká, H. (2012). *Edukačné rámce prírodovedného vzdelávania*. Zlín: FHS UTB.
- Svobodová, E. (2007). *Obsah a formy předškolního vzdělávání*. České Budějovice: JU v ČB.
- Vygotskij, L. S. (2004). *Psychologie myšlení a řeči*. Praha: Portál.
- Wiegerová, A. et al. (2012). *Self efficacy v edukačných súvislostiach*. Bratislava: SPN.